

Memo

Aan : gemeenteraad
Van : College van B&W
Datum : 24 augustus 2021
Bijlage(n) : Verslag bestuurlijk overleg A12 (30 november 2020)
Verslag bestuurlijk overleg A12 (2 juni 2021)
Technisch rapport "Quick scan PV op geluidsscherm A12 Maarn"

Betreft : Beantwoording vragen n.a.v. raadsinformatieavond RES, 5 juli 2021;
afdoening acties 631, 632 en 633

Geachte raadsleden,

Op 5 juli 2021 was er een raadsinformatieavond over de Regionale Energie Strategie (RES). Er zijn toen vragen gesteld door raadsleden en er zijn toezeggingen gedaan door het college om deze vragen te beantwoorden. Middels deze memo willen wij u voorzien van de gevraagde antwoorden. Op 1 september vindt er tevens een regionale informatieavond voor raadsleden plaats over het RES bod.

De volgende toezeggingen zijn gedaan door het college:

1. Het college heeft toegezegd uit te zoeken hoeveel jongeren uit onze gemeente aanwezig waren bij de bijeenkomst JongRES. (Bedoeld werd: hoeveel jongeren uit onze gemeente deelnamen aan het onderzoek 'Jongeren en de energietransitie).
2. Het college zal nagaan wanneer en door wie is gezegd dat de gemeente geen solitaire windmolens wil.
3. Het college heeft toegezegd informatie te geven over de bestuurlijke afspraken tussen gemeenten en de technische verkenning van de zonnepanelen langs de snelweg.

Met deze memo doen we de acties 631, 632 en 633, verwijzend naar deze toezeggingen, af.

Voorts kwamen de volgende vragen aan bod die ook beantwoord worden in deze memo:

4. Heeft de term 'zoekgebied' een juridische status? Kan de raad in een later stadium een vergunning voor windmolens alsnog wegstemmen, bijvoorbeeld omdat er onvoldoende draagvlak is bij de omwonenden?
5. De provincie stelt dat voor duurzame opwek in de NNN (natuurnetwerk Nederland) 'nee, tenzij' geldt. Wat verstaan zij onder 'tenzij'?
6. Hoeveel energie verbruiken we in de gemeente Utrechtse Heuvelrug en hoeveel daarvan gaan we nu zelf opwekken? En hoe zit dat met de andere gemeenten in de U16?
7. Wat als er géén windturbines komen in onze gemeente?

1. Het college heeft toegezegd uit te zoeken hoeveel jongeren uit onze gemeente deelnamen aan het onderzoek “Jongeren en de energietransitie”.

In opdracht van het Nationaal Programma Regionale Energie Strategie heeft I&O Research onderzocht hoe jongeren denken over duurzame energie, wat zij vinden van duurzame energiebronnen als windmolens en zonnepanelen en of zij betrokken willen worden bij plannen voor duurzame energie. De reden voor dit onderzoek was dat jongeren vaak ondervertegenwoordigd zijn bij (gemeentelijke of regionale) participatietrajecten. Aan het onderzoek namen ruim 8.000 jongeren deel van 12 t/m 30 jaar. Hiervan vielen 3.727 jongeren in de leeftijdscategorie 12-18 jaar en 4.361 jongeren in de leeftijdscategorie 19-30 jaar. Ook is onderscheid gemaakt tussen de (RES) regio's waar de jongeren wonen; 328 respondenten kwamen uit de regio U10/U16.

In totaal hebben 154 tieners van 12-18 jaar en 174 jongvolwassenen (van 19-30 jaar) in de U10/U16-regio deelgenomen aan dit onderzoek. Hiervan zijn 7 tieners en 4 jongvolwassenen afkomstig uit de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Het aantal deelnemers is dus helaas onvoldoende om specifieke uitspraken voor onze gemeente te kunnen doen.

2. Het college zal nagaan wanneer en door wie is gezegd dat de gemeente geen solitaire windmolens wil.

Dit staat beschreven in het afwegingskader “Energie in Landschap”. Het afwegingskader is op 12 oktober 2020 vastgesteld door uw raad. Op pagina 7 staat het volgende:

“Bij de landschappelijke inpassing van installaties is het van belang om te kijken hoe ze gespreid of juist geclusterd worden binnen het totale grondgebied. In deze gemeente streven we zoveel mogelijk naar een tussenvorm, waarbij duurzame energieopwekking in de natuurlijke landschappen zoveel mogelijk in ‘gespreide clusters’ plaatsvindt. Daarmee willen we versnippering voorkomen. Voor grote windmolens betekent dit dat deze gegroepeerd op hooguit enkele plekken staan, gekoppeld aan grootschalige infrastructuur.”

3a. Het college heeft toegezegd informatie te geven over de bestuurlijke afspraken tussen gemeenten (betreffende energieprojecten langs de A12).

Op 30 november 2020 en 2 juni 2021 heeft er bestuurlijke afstemming plaatsgevonden. De verslagen zijn bijgevoegd.

3b. Het college heeft toegezegd informatie te geven over de technische verkenning van de zonnepanelen langs de snelweg.

Er hebben in het recente verleden twee initiatieven gespeeld:

Zonnepanelen op geluidsschermen

Een initiatief om zonnepanelen te plaatsen op de geluidsschermen langs de A12, bij Maarn/Maarsbergen. Hiervoor is eind 2018 een rapport gemaakt door BAM/Poort van Bunnik. Conclusie: er zijn weliswaar wat randvoorwaarden, maar geen echte technische dealbreakers. Financieel was de businesscase dun, maar niet negatief. Belangrijkste knelpunt bleek Rijkswaterstaat. Zij beschouwden het recht van opstal op cruciale onderdelen van de infrastructuur, bijvoorbeeld voor zonnepanelen op geluidsschermen, als onwenselijk omdat zij verwachten dat dit een belemmering oplevert voor het functioneren (aanleg/beheer/onderhoud) van het geluidsscherm. Ook vonden ze het project te kleinschalig om er moeite in te steken. In het projectplan was sprake van ruimte voor 750 zonnepanelen. Het technische rapport is bijgevoegd.

Zonnepanelen op groenstrook

Dit initiatief was het gevolg van een motie uit 2018. Hierin vroeg de raad om een verkenning te (laten) doen naar de haalbaarheid van zonnepanelen op de strook grond tussen de Rijksweg A12 en de spoorbaan Arnhem-Utrecht over het traject Driebergen en de afslag Maarn. In 2019 is hier een raadsinformatiebrief gestuurd: <https://heuvelrug.notubiz.nl/modules/1/Ingekomen%20stukken/499055>

Voor dit project is (nog) geen technisch rapport opgesteld.

In de raadsinformatiebrief is onder andere te lezen dat het oppervlakte, dat eventueel beschikbaar is voor zonnepanelen, kleiner is dan op basis van de kaarten in eerste instantie zou worden verwacht. Dit heeft te maken met (wettelijke) eisen vanuit het wegverkeer. In de huidige situatie moet bijvoorbeeld een deel van de groenstrook i.c. ca. 13 meter 'obstakelvrij' blijven uit veiligheidsoverwegingen. Daarnaast wordt benoemd dat het misschien nodig is om de zonnepanelen verder uit elkaar te plaatsen omdat het een leefgebied voor de zandhagedis betreft.

Ook voor dit initiatief geldt dat medewerking van Rijkswaterstaat noodzakelijk is en tevens het belangrijkste knelpunt. Rijkswaterstaat vond dit project te kleinschalig om er moeite in te steken. Dit was de reden om het project 'op te schalen' en een gezamenlijke (met provincie en buurgemeenten) aanvraag te doen om de A12 op te nemen in de OER lijst (Opwek van Energie op Rijksvastgoed). De brief met de aanvraag is inmiddels verstuurd. Helaas is niet duidelijk op welke termijn wij duidelijkheid mogen verwachten van Rijkswaterstaat en of zij ingaan op ons verzoek.

Overige vragen

4. Heeft de term 'zoekgebied' een juridische status? Kan de raad in een later stadium een vergunning voor windmolens alsnog wegstemmen, bijvoorbeeld omdat er onvoldoende draagvlak is bij de omwonenden?

De zoekgebieden die nu in de RES 1.0 worden opgenomen, hebben geen officiële juridische status. Na besluitvorming over het zoekgebied zullen initiatiefnemers kijken welke specifieke locatie geschikt is voor het uiteindelijk plaatsen van zonne- of windenergie. Pas als de locatie wordt aangewezen en de ruimtelijke procedures worden doorlopen voorafgaand aan en gedurende de vergunningsaanvraag, krijgt de locatie een juridische status. Gedurende deze stappen zijn er ook momenten voor inspraak en bezwaar maken. Voor nu zijn de zoekgebieden voornemens om de mogelijkheden verder te onderzoeken.

De RES 1.0 is een beleidsvoornemen dat moet worden uitgewerkt / geconcretiseerd in lokaal beleid. Dus in die zin is het aanmerken van een zoekgebied als beslispunt belangrijk voor het vervolg. Nadat Provinciale Staten, de gemeenteraden en de algemeen besturen van de waterschappen de RES hebben vastgesteld, moeten deze overheden de zoekgebieden opnemen in hun ruimtelijk beleid. Gemeenten passen bijvoorbeeld hun bestemmingsplannen aan en de provincie zorgt dat haar regelgeving zo wordt aangepast dat de RES'en uitgevoerd kunnen worden. Dat biedt de mogelijkheid om vergunningen af te kunnen geven voor de bouw van windmolens. Pas wanneer een vergunning voor de bouw van een windmolen wordt verleend, ontstaat een juridische status.

Een belangrijk beslissingsmoment voor de raad is dus het moment waarop u beslist over het ruimtelijk plan (omgevingsplan/bestemmingsplan) waarin de locatie voor windenergie wordt bestemd. In dit plan is er beleidsvrijheid en kunt u als raad al dan niet instemmen met windenergie voor de betreffende locatie. Draagvlak is dan bijvoorbeeld een overweging die een rol kan spelen bij het besluit. Wanneer er echter een bestemmingsplan bestaat waarin windturbines mogelijk zijn gemaakt, dan kan vervolgens bij een vergunningaanvraag van een initiatiefnemer geen afwijzing volgen op grond van draagvlak. Afwijzing van een vergunning kan dan alleen als niet aan wettelijke voorschriften wordt voldaan, zoals bijvoorbeeld gesteld in het bestemmingsplan.

5. De provincie stelt dat voor duurzame opwek in de NNN (natuurnetwerk Nederland) 'nee, tenzij' geldt. Wat verstaan zij onder 'tenzij'?

In de verkenning windenergie Kromme Rijnstreek is dit al kort aan de orde gekomen. Hierin valt te lezen op pagina 16:

“Binnen (en rondom) het projectgebied liggen er enkele Natuurnetwerk Nederland (NNN)- gebieden verspreid. Een groot deel hiervan behoort tevens tot het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug. De provincie Utrecht heeft regels vastgelegd in de provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV) en in de Ontwerp Omgevingsverordening provincie Utrecht¹⁵ (hierna: Omgevingsverordening), waarin de begrenzing en de bescherming van de NNN-gebieden zijn opgenomen. In het NNN geldt het 'nee, tenzij'-principe. Dit houdt in dat activiteiten waarbij de wezenlijke kenmerken en waarden, kwaliteit, oppervlakte en samenhang van NNN significant worden aangetast, niet zijn toegestaan, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is dwingende redenen van groot openbaar belang. Het NNN kent geen externe werking.”

Op landelijk niveau is de bescherming van specifieke natuurgebieden vastgelegd in de Wet natuurbescherming. Voor windenergie zijn de Natura 2000-gebieden en het Natuurnetwerk Nederland van belang. Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) ligt vast in de Wet ruimtelijke ordening. Als een windproject de belangrijkste waarden en kenmerken van het gebied aantast, is het niet toegestaan. Hier geldt wel een uitzondering: als er geen redelijk alternatief is, er een dwingende reden van openbaar belang is en als er compensatie plaatsvindt: de zogenaamde ADC-toets. Als een windpark of windturbine in het NNN wordt geplaatst, moet een compensatieplan worden opgesteld waarin de compensatie vastligt. De landelijke regelgeving is in deze link helder en specifiek beschreven: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen/duurzame-energie-opwekken/windenergie-op-land/milieu-en-omgeving/natuur-en-ecologie/gebiedsbescherming>

Uit de provinciale Omgevingsverordening volgt dat er voor NNN gebieden geen aantasting mag plaatsvinden, en dat overal de Wnb-toets uitgevoerd moet worden. Maar energieprojecten zijn niet uitgesloten. Via maatwerk per gebied en per locatie zal in beeld moeten worden gebracht of duurzame energieprojecten mogelijk zijn met behoud van kwaliteiten. De regels zijn gesteld met het oog op de natuurbescherming, het in stand houden en versterken van een robuust netwerk van natuurgebieden en het behouden en versterken van de biodiversiteit. Daartoe is het uitgangspunt dat de kwaliteit en oppervlakte van het natuurnetwerk Nederland niet achteruitgaan en dat de samenhang tussen de gebieden van het natuurnetwerk Nederland wordt behouden. Hierdoor lijkt de meerwaardebenadering het meest voor de hand liggen voor energieprojecten. Dit houdt in dat een energieproject in het NNN moet worden gecompenseerd binnen een (met het project) samenhangend gebied, waarbij er een binnen 10 jaar een duidelijk aantoonbare meerwaarde is voor het NNN voor wat betreft kwaliteit, oppervlakte en samenhang.

6. Hoeveel energie verbruiken we in de gemeente Utrechtse Heuvelrug en hoeveel daarvan gaan we nu zelf opwekken? En hoe zit dat met de andere gemeenten in de U16?

Cijfers over het huidige energieverbruik van Nederlandse gemeentes zijn te vinden via de website <https://klimaatmonitor.databank.nl>, een website van de Rijksoverheid. De data loopt altijd circa 1,5 jaar achter, de laatste beschikbare cijfers zijn daarom van 2019.

Het huidige (2019) energieverbruik in de Utrechtse Heuvelrug is 4.658 TJ, dit staat gelijk aan 1,3 TWh. Indien je het verbruik van auto(snel)wegen niet meerekent dan is het verbruik 3.058 TJ (0,85 TWh). Ook van de andere gemeenten zijn deze cijfers te vinden via de genoemde website.

Van belang voor onze ambitie is niet alleen het huidige verbruik, maar ook het verwachte toekomstig verbruik. Eind 2018 maakte Quintel een rapport voor de U16 over het verwachte energieverbruik in 2050. Dit rapport is hier terug te vinden:

https://www.heuvelrug.nl/flysystem/media/energitransitie_regio_u16.pdf

De toekomstige energievraag van de gemeente Utrechtse Heuvelrug, als alle besparende maatregelen en de benodigde elektrificatie zijn doorgevoerd, wordt ingeschat op 2 PJ (0,58 TWh). Dit is inclusief het verbruik van mobiliteit (0,16 TWh). Ook van de andere gemeenten zijn dergelijke cijfers te vinden in het rapport.

Het aandeel van de gemeente Utrechtse Heuvelrug aan het RES-bod bedraagt 0,088 TWh. Dit is 0,08 TWh voor zonnenvelden/windmolens/innovatie en 0,008 voor grootschalig zon-op-dak. Over de 0,08 TWh heeft de raad eerder besloten (afwegingskader Energie in Landschap) en de 0,008 TWh grootschalig zon op dak is hetgeen er nu al ligt. Het rapport over grootschalig zon op dak is één van de bijlages van de RES. Kleinschalige (particuliere) zonnepaneelinstallaties tellen niet mee voor de RES 1.0. De bijdrage van de andere gemeenten aan het RES bod is terug te vinden in paragraaf 3.6 van de RES 1.0.

7. Wat als er géén windturbines komen in onze gemeente?

Bij het vaststellen van het afwegingskader Energie in Landschap heeft de gemeenteraad besloten dat in 2025 0,08 TWh aan duurzame energie opgewekt moet worden, verdeeld over windenergie, zonnenvelden en/of innovatie. Wanneer er geen windturbines komen dan moet er dus meer opgewekt worden met zonnenvelden en/of innovatie. Omdat het hier om de korte termijn gaat (2025) is het niet realistisch om te verwachten dat er innovatieve toepassingen zijn die al in 2025 veel energie opwekken. Overigens moedigen wij het toepassen van innovaties op dit gebied wel aan.

De verwachte jaarlijkse energie-opbrengst van twee windturbines in onze gemeente is circa 0,03 TWh. Wanneer dit met zonnenvelden ingevuld wordt dan gaat het om circa 30 hectare extra zonnenvelden. De beoordeling van de plannen voor deze extra zonnenvelden zou in 2022 plaats moeten vinden.

Vanuit het grotere systeem van de energietransitie, en ook vanuit het perspectief van de netbeheerder, is het niet wenselijk om alle duurzame energie met zonnepanelen op te wekken. Een mix van zonnepanelen, windturbines en andere technieken is beter. Hier zijn verschillende redenen voor:

- Betere spreiding van de opwek van energie over het jaar en over de dag. Daardoor is minder opslag van energie nodig.
- Zonnepanelen vragen een relatief zware netaansluiting door het geringere aantal vollasturen per jaar. Deze netaansluiting is duur. Dit zijn maatschappelijke kosten die uiteindelijk door ons allemaal gezamenlijk betaald worden.

De netbeheerders hebben een voorkeur voor een 50-50 verdeling tussen het aandeel vermogen zon en vermogen wind, waar mogelijk op één aansluiting (cablepooling). Tijdens de regionale informatiebijeenkomst voor raadsleden, op 1 september, zal netbeheerder Stedin verder ingaan op de uitdagingen met betrekking tot de netinfrastructuur voor de energietransitie. Over systeemefficiëntie is ook meer te lezen in de factsheet "Systeemefficiëntie voor een betaalbare en uitvoerbare energietransitie", online te vinden via <https://www.regionale-energiestrategie.nl/bibliotheek/b+systeemefficiëntie/1794733.aspx>